

AMOK SALDIRILARI VE MÜDAHALE TEKNİĞİ

Hakan Batırhan KARA (*)

Özcan ÖZKAN (**)

Öz

Genelde psiko-sosyal bir travma geçiren kişilerce, mağdur seçmeksizin ve rastgele açılan ateşler sonucu kitlesel ölüm ve yaralamalara neden olan Amok saldırıları, günümüzde özellikle gelişmiş ülkelerde çok sık rastlanan bir fenomen olmuştur. Aktif silahlı saldırgan olarak da nitelendirilen Amok saldırganı, kendi silahıyla intihar etmesine ya da polisin olay yerinde müdahaleye başlamasına kadar öldürme olayını sürdürmektedir. Saldırıtı öncesinde haber alma olasılığının çok düşük olduğu Amok saldırılarında daha fazla ölüm ve yaralamaların olmaması için olaya müdahale edecek ilk ekibin eğitimli ve hazırlıklı olması gerekmektedir. Ülkemizde özel harekât gibi taktik timlerde çalışan polisler dışında genel asayiş ve güvenlik hizmetlerinde çalışan ve bu tür olaylarda olay yerine ilk intikal eden polislerin bu tür olaylara karşı herhangi bir eğitimlerinin olmadığı görülmüştür. Bu çalışmada Amok benzeri silahlı saldırılarda olay yerine ilk intikal eden polislerin, ilgili taktik kuvvet gelene kadar en hızlı ve en etkin bir şekilde olaya nasıl müdahale etmesi gerektiği, Amok olaylarının sık yaşandığı ABD ve Almanya'daki polis eğitim kurumlarının geliştirdiği metotlar örneğinden incelenerek, benzer Amok eğitimlerinin ülkemizdeki mevcut polis eğitimlerine nasıl dâhil edilebileceği tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Amok, Aktif Saldırgan, AMOK Eğitimi, ALERRT, Kitlesel Ölümler, Taktik Tim.

Amok Attacks and Intervention Technique

Abstract

Today Amok assaults which cause mass murder and injuries as a result of indiscriminate and random shootings by people with psychosocial traumas in general has been a frequent phenomenon in industrialized countries. Amok attacker called active shooter continues his/her killing action until committing suicide or being stopped by police at crime scene. In order not to have higher rates of casualties in Amok assaults with little to no early warnings, it is essential for first responding units to be well trained and prepared. It is seen that first responding police officers working in regular patrol units in Turkey, except for tactical teams, are not properly trained in these kinds of events. It is discussed in this study how first responding officers can respond fast and effectively to Amok-like armed assaults until the arrival of tactical units on scene and how Amok training can be incorporated in current police trainings in our country by examining methods developed by the police training units in the United States and Germany where Amok cases occur frequently.

Keywords: Amok, Active Shooter, Amok Training, ALERRT, Mass Murder, Tactical Team.

*) Dr., Şube Müdürü, Bitlis Emniyet Müdürlüğü Toplum Destekli Polislik Şube Müdürlüğü (e-posta: hakanbatirhan@yahoo.com)

**) Dr., Emniyet Amiri, Tatvan İlçe Emniyet Müdürlüğü (e-posta: ozcanozkan2003@gmail.com)

Giriş

Dünyanın birçok bölgesinde mağdur seçmeksizin ve rastgele açılan ateşler sonucu kitlesel ölümlere sebebiyet veren saldırılarda büyük bir artış görülmektedir. Genelde psiko-sosyal bir travma sonucunda bu tür saldırılara meyil gösteren kişiler, hedef aldığı yerde rastgele ateş açmak suretiyle pek çok masum insanı öldürme amacı gütmektedirler. Alan yazıda bu tür saldırıların bir ismi de “Amok” diye geçtiğinden bu çalışmada Amok teriminin kullanılması tercih edilecektir. Malay dilinde “savaş alanında kızgın bir şekilde savaşmak” anlamına gelen “Amok”, genellikle sevdiğini kaybetme, ekonomik ya da sosyal prestij sarsılması ya da gerçek veya algısal olarak saldırıya veya adaletsizliğe maruz kalma hissinin bir neticesi olarak ortaya çıkmaktadır. “Aktif saldırgan” olarak da isimlendirilen Amok saldırganı öldürme eylemini ya teslim olarak bitirmekte ya da birisi tarafından durdurulana veya bitkin düşene kadar sürdürmektedir (Gomez, 2006: 132). Saldırıda amaç mümkün olduğunca çok insanın öldürülmesidir.

Bu tür olayların güvenlik bürokrasinin dikkatini çeken en önemli örneği Columbine Lisesi saldırısı olmuştur (Lamb, 2008). Bu olayda, iki saldırgan liseye bir yıl boyunca saldırı planı yaptı. Bu plana göre saldırganlar, ikinci katta bulunan okul kütüphanesini saatli bombayla havaya uçuracak, böylece kütüphanenin birinci katta bulunan kafeteryanın üstüne çökmesini sağlayacak, ardından bu çökmeden kaçacak öğrencileri okul çıkışında pusuda tarayacak ve böylece çok fazla sayıda kişiyi öldüreceklerdi. Bombalar planlandığı şekliyle saat 11.17’de patlamayınca, saldırgan iki şahıs dışarıda bulunan öğrencilere rastgele ateş etmeye başladılar. Saldırganlar 40 dakika boyunca sınıf arkadaşları ve öğretmenlerine karşı rastgele ateş açtılar. Denver bölgesinden gelen polislerin hiçbirisi okul içine girmedi ve SWAT ekibinin gelmesini bekledi. 11.52’de SWAT ekibi geldi ve okul içine girerek saldırganları tespit etmeye çalıştı. Sonunda 12 SWAT personelinin koordineli çalışmasıyla 15.30’da iki saldırgan kütüphane içinde ölü olarak bulundu (Report of Governor Bill Owens’ Columbine Review Commission, 2001). Günümüzde bu tür saldırıları yapanlar sadece psiko-sosyal bir bozukluğa sahip olanlardan değil, ayrıca Norveç saldırısı gibi terör amacı güdenler arasından da çıkmaktadır (Bakker ve Graff, 2011). Ancak terör amaçlı kitlesel saldırıları yapanlara karşı müdahale tarzı farklı olması gerektiği için bu çalışmada, siyasi amaç gütmeyen ve/veya teröristler gibi öncesinden herhangi bir askeri eğitim almamış kişilerce gerçekleştirilen saldırılar ele alınacaktır.

Ülkemizde aktif saldırganların mağdur seçmeksizin yapmış olduğu saldırılar neticesinde kitlesel ya da ferdi ölümlere sebebiyet veren Amok türü vakalara az rast gelmektedir. Bunlardan birisi 2014 yılı içerisinde Kars ilinde Türkiye İstatistik Kurumu’nda yaşanmıştır. Oysa sanayileşmiş batı ülkelerinde özellikle de Almanya ve ABD’de bu tür olayların son derece yaygın olduğu gözlenmektedir (Martin, 1999; Schmidtke, Schaller ve Miller, 2002). Amok olaylarının yaygın olduğu ülkelerde, bu tür olayların engellenmesi yanı sıra bunlara karşı güvenlik güçlerinin müdahale tarzlarına ilişkin çalışmaların hem akademik alanda hem de güvenlik birimlerince yapılmakta olduğu bilinmektedir (Blair vd., 2013; Connecticut Police Chief Association [CPCA], 2013; Federal Bureau

of Investigation [FBI], 2013; Police Executive Research Forum [PERF], 2014; United States Secret Service and United States Department of Education [USSS], 2004). Bu çalışmalarla hem olaylar öncesi önleyici tedbirler hem de olay vuku bulduğunda polisin müdahale teknikleri geliştirilmeye çalışılmaktadır. Ülkemizde ise bu tür saldırılara karşı taktik eğitimleri polisler verilmediği gibi bu alanda yapılmış bir akademik çalışma da bulunmamaktadır. Oysa ülkemizde az da olsa yaşanan bu tür olaylarda polisin sergilediği taktik, sonuçları itibarıyla kamu yönetimi, hukuk, insan hakları, etik ve güvenlik açılarından sorunludur (hurriyet.com.tr, 2014; aydinnethaber.com, 2015; ntv.com.tr, 2015). Bu olaylarda yaşanan can kayıpları ve yaralanmaların önlenememesi, olaya ilk giden ekibin olay yerinde güvenlik tedbiri alıp saatlerce beklemesi, olaya özel harekât polisinin müdahale etmesi, yukarıda sayılan konu başlıklarında akademik açıdan eleştiriye açıktır. Polisin, bu olayda sergilediği taktikle can güvenliğini önleyememesi ve bekleyerek ihmallere yol açması ilerde yaşanabilecek benzer olayların engellenmesi için tartışılmalıdır. Bu tür olayların ülkemizde yaşanmaması ve can kayıplarının önlenmesi/azaltılması için gelişmiş ülke polislerinden örnekler alınarak ülkemize has polis taktiklerinin oluşturulması ve bunun temel polis eğitimine yansıtılması gerekmektedir.

Bu tür olayların en çok yaşandığı ülkelerden olan ABD ve Almanya’da, Amok olaylarında uygulanacak müdahale metotları polis eğitimlerine girmiştir. Ülkemizde güvenlik kuvvetlerinin bu tür bir müdahale tarzı benimsememiş olması bu alanda akademik bir çalışma olmayışının da bir nedeni sayılabilir.

Amok benzeri olaylarda olayın mağdur ya da görgü şahitlerince polise bildirildiği andan kısa bir süre içinde saldırganlar pek çok kişiyi öldürebilmektedir. Üstelik ilk müdahaleye giden asayiş veya karakol gibi devriye ekipleri, müdahale bilgisi ve tekniği yeterli olmadığı için taktik ekip¹ beklemek zorunda kaldığından taktik ekipler intikal edene kadar saldırganlar çok daha fazla insanı öldürebilmektedirler. Dolayısıyla, her polisin böyle durumlarda nasıl müdahale etmesi gerektiğini bilmesi hayati önem taşımaktadır.

Bu çalışmada genel olarak Amok olarak adlandırılan olaylar ve Amok olaylarına ilk müdahale eden polis ekibinin doğru ve etkin müdahale tarzları tartışılacaktır. Bu kapsamda ilk olarak Amok olgusunun tanımı ve tarihi arka planı sunulacaktır. İkinci bölümde Amok saldırganının özellikleri ve saldırı nedenleri, üçüncü bölümde ise Amok eğitimleri hakkında bilgi verilecektir. Dördüncü bölümde Amok olaylarına müdahale süreci detaylı bir şekilde işlenecektir. Son olarak ülkemizde Amok benzeri olaylara müdahale ve eğitim önerileri hakkında bilgi verilerek bu alana dair öneriler sunulacaktır.

Tanımı ve Tarihi Arka Plan

Malaycada “savaş alanında kızgın bir şekilde savaşmak” anlamına gelen “mengamok” sözüden türetilmiş olan Amok, Batı literatürüne 1770’lerde dünya seyahatine çı-

1) Taktik ekipten kasıt, SWAT (Special Weapons And Tactics) timleri ya da ülkemizdeki adıyla Özel Harekât timleridir.

kan Kaptan Cook'un günlükleriyle girmiştir. Cook, Amok saldırganını görünür bir sebep olmaksızın ve mağdur seçmeksizin öldürme amaçlı olarak öfkeli bir şekilde şiddet uygulayan kişi olarak tarif etmiştir (Martin, 1999: 66).

Psikiyatri bilimince ilk olarak 1849 yılında sınıflandırılan Amok bu alanda, zihinsel dengesiz kişilerin, çok sayıda ölüm ve yaralamaları netice veren ve sonunda kendisinin de intiharına yol açan bir kişilik bozukluğu olarak tarif etmektedir (Martin, 1999: 66). En çok görülen şekliyle, kişinin sevdiğini kaybetmesi sonucu depresyona girmesi ve saplantılı düşüncelere dalmasıyla beliren duruma *beramok* ismi verilmişken, algısal olarak saldırıya uğrama ve bunun sonucunda öfke ve intikam hissiyle saldırıya geçme ile ilintili olan ve daha seyrek görülen şekline Amok denmiştir.

Amok olaylarını diğer silahlı saldırı ve rehine olaylarından ayırt eden özelliği, bir veya birden fazla şahsın bir yerde, rastgele seçtiği birden fazla kişiyi hedef olarak öldürdüğü ya da öldürmeye teşebbüs ettiği olaylar olmasıdır (USSS, 2004). Amok'un rehine alma olaylarından bir farkı da saldırganı motive eden unsurlar arasında ekonomik, siyasi veya ideolojik sebepler olmamasıdır. Amok saldırganı polisle müzakere yapmaz ve polis gelene kadar saklanmaz. Saldırgan ölümü göze almıştır ve saldırıyı ateşli bir silahla gerçekleştirir. Hedef odaklıdır ve hedefi mümkün olduğunca çok fazla sayıda insan öldürmektir. Amok saldırıları genelde gündüzleri ve herkesin görebileceği yer ve zaman dilimlerinde gerçekleşir (Amok Olayları ve Müdahale Teknikleri, 2013). Gomez'e göre (2006: 132), Amok olayında saldırgan çok sayıda kişiyi öldürmek için kalabalık bir ortam seçer ve olay sonrasında intihar eder.

Batı ülkelerinde özellikle de Almanya ve ABD'de bu tür olayların son derece yaygın olduğu gözlenmektedir. 1 Ağustos 1966'da Charles Whitman tarafından gerçekleştirilen ve 13 kişinin öldüğü Texas Üniversite Kulesi saldırısı, ABD'deki ilk Amok örneklerindedir (The UT Tower Shooting). 2000-2013 tarihleri arasında ABD'de toplam 160 Amok olayında 486 kişi hayatını kaybetmiş, 1993-2000 tarihleri arasında Almanya'da 132 Amok olayı gerçekleşmiştir. ABD'de 20 Nisan 1999 tarihinde gerçekleşen Columbine Lisesi saldırısı sonrasında Amok olaylarına karşı tüm polislerin ilk müdahale eğitimi (SWAT) alması gerektiği görülmüştür (Police Department of the University of Texas at Austin [PDUTA], 2010: 2).

Suçlu Profili ve Saldırı Nedenleri

Amok, genellikle sevdiğini kaybetme, sosyo-ekonomik prestij sarsılması veya gerçek ya da algısal olarak saldırıya veya adaletsizliğe maruz kalma hissinin bir neticesi olarak ortaya çıkmaktadır. Saldırganların ortak özellikleri arasında erkek olması, 40'lı yaşlarda bulunması (okul saldırılarında bu yaş ortalaması 16'ya kadar düşmektedir) (USSS, 2014: 19), eğitilmiş olması ve olaya yakın bir zamanda depresif bir gelişme yaşamış olması gösterilebilir. Psikiyatri bilimince Amok saldırganlarının ortak özellikleri ise şunlardır:

- Psikotik depresyon bozuklukları veya ruh hali rahatsızlıkları, özellikle manik depresyon,

- Antisosyal ve borderline (sınır) kişilik bozuklukları gibi rahatsızlıklar,
- Algısal saldırı karşısında savunma güdüsü olarak ortaya çıkan paranoid kişilik bozukluğu ya da kuruntulu rahatsızlık,
- Önemli bir kayıp ya da psikososyal stres,
- Öfke, umutsuzluk ve intikam hisleriyle çevrili intihara ya da adam öldürmeye meyilli davranış ve düşünceler,
- Şiddete dayalı psikotik bozukluklar,
- Halüsinasyon geçmişine bağlı olarak gelişen paranoid şizofreni (Martin, 1999: 68).

Kolluk kuvvetlerince yapılan bir çalışmada ise Amok saldırganlarının narsist kişilik bozuklukları, psikolojik travma, sosyal bağ kopması, dışlanma, öç alma, agresif kişilik, yalnızlık, şiddetle ilgili yayınlarla ilgilenme, hayal dünyasında yaşama, silah kullanarak bir kişilik kazanmaya çalışma, meşhur olma, adını duyurma, depresyon nedenlerine bağlı olarak öldürme eylemine girdikleri belirtilmiştir (Amok Olayları ve Müdahale Teknikleri, 2013).

Tüm bu özellikler göz önüne alındığında, aktif saldırganlar hakkında öncesinden durum tespiti yapabilmeyen mümkün olduğu iddia edilebilse de bu tür saldırıları önlemenin zor olduğu söylenebilir. Eylemin kaçınılmaz olduğu durumlarda yapılması gereken tek şey, eylemin en kısa sürede ve en az zayıflatma durdurulmasıdır. Bunun için olaya müdahale edecek polislerin, özellikle de devriye ekiplerinin Amok eğitimi olması gerekmektedir.

Amok Eğitimi

Eski Müdahale Protokolü

1970 ve 1980’lerde ABD’de polisler yaptıkları işlere göre özel eğitimler alarak branşlaşmaya gitmişti. Bu bağlamda, Amok öncesinde bu tür olaylara müdahale için SWAT adı verilen özel ekipler yetiştirilmekteydi (Blair vd., 2013: 1–7). Bu branşlaşma süreci devriye ekiplerinin sorumlulukları azalttı. Devriye polisleri suç oluştuğunda sadece şüpheli ve mağdur ifadelerini alıp gerekli incelemeyi yapmak üzere olayı branş ekibine teslim eder oldu. Amok olaylarında ise devriye ekibi çevre güvenliğini sağlıyor ve SWAT timini bekliyordu. Dolayısıyla olayın başlaması ve SWAT timinin olaya müdahalesi arasında 30 dakika ile 1-2 saat arasında bir zaman geçmekteydi. Ancak bu süre Amok olaylarında SWAT timlerinin olaylara zamanında müdahale geç kalmasına neden oldu (Blair vd., 2013, s. 9). Almanya’da durumun buna benzerdi ve bu tür olaylarda devriye polisleri “biz bu konuda uzman değiliz” diye müdahale etmiyorlardı (Amok Olayları ve Müdahale Teknikleri, 2013).

Amok benzeri saldırılara müdahale konusunda polislerin stratejisini kökten değiştiren dönüm noktası ABD’deki Columbine Lisesi saldırısı oldu. İki şüpheli, liseye düzenledikleri bombalı ve silahlı saldırıda okula saldırı düzenlediler. Bu saldırıda olay yerine ilk

varan devriye ekipleri okul içine girmedi ve SWAT ekibinin gelmesini bekledi. 12 SWAT personelinin katıldığı ve 4 saat süren operasyon sonunda saldırganlar ölü olarak ele geçirildi (Report of Governor Bill Owens' Columbine Review Commission, 2001).

Bu saldırı, olaya intikal eden ilk ekibin müdahaleye başlamasının önemini ortaya koydu. Columbine Lisesi saldırısıyla polis üç konuda dersini almıştı. Buna göre:

1. Bazı kritik durumlar SWAT beklemez.
2. İlk ekiplerin (yani devriye polislerinin) aktif saldırganları etkisiz hale getirecek taktik eğitime ihtiyaçları vardır.
3. İlk ekipler için, aktif saldırganları hızlı ve etkili bir şekilde durdurmaya yetecek eğitim, ekipman, prosedür ve politikanın sağlanması gerekmektedir (Blair vd., 2013, s.13).

ABD'deki bu saldırı gibi Almanya'da Dillingen, Bad Reichenhall ve Bielefeld gibi birçok yerde benzer saldırılar gerçekleşmiştir. Almanya'daki bu saldırılar da Alman polisinin bu tür olaylara karşı yaklaşımını değiştirmesine sebep olmuştur.

Yeni Müdahale Protokolü

Columbine olayı sonrası ABD'de pek çok polis teşkilatı kendi devriye ekiplerine Amok saldırılarına karşı ilk müdahale eğitimi vermeye başladı. Eğitimler dinamik, senaryo temelli, gerçek güç kullanılarak tatbik edilen bir tarzda verildi. Bu eğitimlerin amacı ise mümkün olduğunca kısa zamanda öldürme eylemini durdurmak olarak belirlendi. Bununla beraber müdahale esnasında emir-komutanın müdahale eden ekibin amirinde olması gerektiği de belirlendi. Kısa sürede bu eğitimlerin olumlu sonuç verdiği görüldü.

Bu olaylara karşı eğitim dışında ilk can güvenliği sağlanacakların sıralaması da oluşturuldu. Buna göre korunacak kişiler şunlardı:

1. Olayla ilgisi olmayan masum vatandaşlar, rehinelere ve saldırının mağdurları,
2. Polisler ve olaya müdahale eden görevliler,
3. Şüpheli saldırganlar (Blair vd., 2013: 20).

Her polis teşkilatının kendine göre geliştirdiği Amok eğitimlerinde ilerleyen yıllarda tartışmalara neden oldu. Bu tartışmalar sonucunda verilen eğitim ve olaylarda standart hareket sergilenmesi fikrinde uzlaşıldı. Bunun sonucunda da ABD'de Adalet Bakanlığı öncülüğünde 2001 yılında ALERRT merkezi kurulmuştur. ALERRT merkezi, ülke genelinde polisler için Amok olaylarında standart eğitim veren bir merkez oldu. Taktik ağırlıklı eğitimler, hareket halinde ateş edebilme, el yapımı patlayıcılardan ve bubi tuzaklarından kurtulma ve yanlışlıkla birbirini vurmama kabiliyeti geliştirme gibi dersleri içermektedir. Bu eğitimler kursiyerlerin meslek hayatlarında en çok karşılaşacakları durumlar göz önüne alınarak verilmekteydi (Williams, 2011).

İlk Müdahale Ekibinin Zihni Yapısı

Amok eğitiminde en öncelikli konu, devriye ekiplerinin zihinsel ve fiziksel olarak hazırlıklı olmasıdır. Bu olaylarda, anlık istihbarat sınırlı olup düşmanca bir ortamda oluşturulan geçici bir timin saldırgan yönlendirilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan geçici timin birbirini çok iyi tanınması ve eğitimleri birlikte almış olması çoğu zaman mümkün olmadığı için, taktik eğitimlerin kolay uygulanabilir olması gerekmektedir.

Amok olaylarında ilk müdahale eden ekibin amacı açık ve nettir: öldürmeyi durdurmak ve ölmeyi durdurmak. Bu çerçevede Amok eğitimi alan her personelin fiziksel, taktiksel ve zihinsel olarak hazırlıklı olması, saldırgan gerektiğinde öldürmesi gerektiğini bilecek kadar zihni net olması gerekliydi (Blair vd., 2013: 82–83). Zihinsel ve fiziksel olarak hazır hale gelmek, eğitimin sürekliliğiyle doğru orantılı olduğu için, ABD polisi ALERRT adı verdikleri eğitimle, hizmetiçi Amok eğitimlerini sürekli hale getirmiştir (Blair vd., 2013: 72–73).

İlk Müdahale Ekibi Yönetimi

Kolluk kuvvetlerinde hiyerarşi gereği amirin talimatıyla hareket edilmektedir. Ancak bazı Amok olaylarında ekibin başında amirin bulunmaması muhtemel olduğu için ve olay yerine amirin gelmesini beklemek daha fazla ölüme neden olabileceği için tüm memurlara gerektiğinde Amok durumunda ekibi yönlendirecek liderlik eğitimi verilmektedir. Çünkü ekip personeli, müdahalede kimin talimatlarına uyacağını açık ve net olarak bilmelidir.

İlk Müdahale Ekibinin Ekipmanı

İlk müdahale ekibinin taktik olarak hazırlık olması ekipman olarak da tam donanımlı olmasına bağlıdır. Her poliste taşıdığı standart ekipman (gömlek içi balistik yelek ve tabanca) dışında, uzun namlulu silah, uzun namlulu silahların mermilerine dayanıklı plakalı çelik yelek, ekstra şarjör, sağlık ikmal maddeleri ve barikat kırıcıların bulunduğu ekipman çanta ve hücum yeleği olmalıdır. Ayrıca yedek mühimmat ve sağlık ikmal maddelerinin bulunduğu hücum yelekleri ya da ekipman çantaları da ilk müdahale ekibinde bulunması gereken en önemli unsurlardandır. İlk müdahale ekibinin çantasında bulunması gereken tıbbi malzemeler arasında kanamayı durdurmaya yarayan turnikeler, sargı bezleri, gazlı bezler, tıp makası ve lateks eldivenler olmalıdır. En önemlisi Amok eğitiminde bu malzemelerin nasıl kullanılacağı eğitimi de verilmelidir (Blair vd., 2013: 85–89).

Önleyici Tedbir

Amok eğitiminin bir boyutunu da önleyici tedbirler oluşturmaktadır. Buna göre polis, bölgesinde saldırıya uğrayacak muhtemel yerler (iş yerleri, okullar, alışveriş merkezleri vs.) hakkında çalışma yaparak bu yerlere en kısa sürede varılacak ulaşım yolu ve alternatif yolları belirler. Polis, bu türlü yerlerin mimari planını da öncesinden temin eder. Önleyici tedbirler arasında ayrıca bu tür yerlerin yöneticilerine ve öğrenci/çalışanlarına

bir saldırı olması durumunda nasıl hareket etmeleri gerektiğine dair farkındalık eğitimi verilir (Amok Olayları ve Müdahale Teknikleri, 2013).

Amok Olaylarında Müdahale

Müdahalenin Amacı

Amok olaylarında ilk müdahale eden ekibin amacının (1) öldürmeyi durdurmak, (2) ölmeyi durdurmak olduğu yukarıda belirtilmişti. Öldürmeyi durdurmanın üç yolu bulunmaktadır:

1. Saldırkanı etkisiz hale getirmek,
2. Saldırkanı izole etmek,
3. Saldırkanın ilgisini başka bir yöne çekmek (Blair vd., 2013: 67).

Bazı Amok vakalarında saldırgan polis gelmeden önce intihar etmektedir. Aksi halde polisin saldırganı etkisiz hale getirmesi gerekmektedir. Burada altının çizilmesi gereken bir husus vardır ki o da saldırganın bu olaylarda kendi ölümünü göze almasıdır. Bundan dolayı da bu tür saldırılarda saldırgan ile müzakere edilerek olayın sonlandırılması bir alternatif olarak düşünülmemelidir. Yani bu tür saldırılarda, saldırgan intihar etmedi ise polis tarafından yaralı veya ölü olarak ele durdurulabilmektedir.

Polis, saldırganı etkisiz hale getireceği ana karar potansiyel mağdurları saldırgandan korumalıdır. Eğer saldırgan bina içindeyse müdahale ekibi binaya girer girmez odaları kontrol ederek ilerler ve saldırganın diğer alanlara rahatça geçişini engeller. Böylelikle saldırganın potansiyel diğer mağdurlara ulaşması kısıtlanır. Diğer taraftan, polisin olay yerine gelmesiyle saldırganın ilgisini polise yönlendirmesi daha fazla ölüm ve yaralamaları durdurmaktadır. Polisin olay yerine gelmesi saldırganı saldırı modundan savunma moduna geçireceğinden polisin olay yerine en kısa sürede ulaşması ve saldırganı görünür olması önemlidir (Blair vd., 2013: 68–69).

Aktif saldırganı müdahalede ikinci amaç ölmeyi durdurmaktır. Saldırgan durdurulduktan sonra polis acilen tıbbi müdahale ihtiyacı olan yaralılara yardım etmelidir. Bu yaralılar arasında hayati tehlikesi olan kişiler bulunabilir. Dolayısıyla bazen Amok olaylarına ilk müdahale eden polislerin bazı temel acil tıbbi müdahaleleri de bilmesi gerekmektedir.

Müdahale Öncesi Hazırlık

Aktif saldırganlara karşı müdahale hazırlığı haber merkezine gelen bir çağrı veya ihbarla başlamaktadır. Çağrı alınır alınmaz olay yerine intikal eden ekiplerin, çoğunlukla olayla alakalı önceden bilgi sahibi olması imkânsızdır. Bu durumda ilk yapılması gereken şey müdahale öncesi tüm istihbaratı toplayarak hazırlıklı hale gelmektir. Genellikle ekiplerin olay yerine intikali, saldırganın saldırıya başlamasından sonra gerçekleştiği için, olay yerinden panikle kaçan çok sayıda kişiyle karşılaşılması muhtemeldir. Ayrıca bazı yaralıların panik içinde ilk gelen ekipten yardım istemeleri de söz konusu olabilir (USSS,

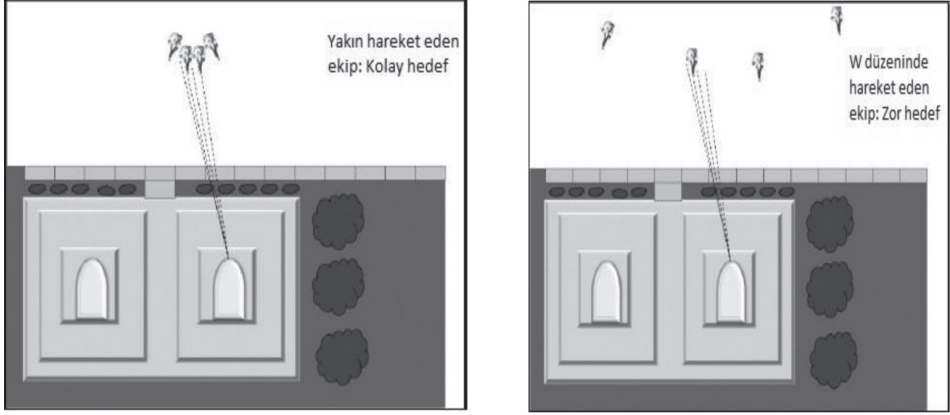
2004: 29). Ancak ekibin ilk görevi öldürmeyi durdurmak olduğu için, toplanan bilgiler sonrası yaralılarla ilgilenme kesilir, saldırgana dikkatler yoğunlaştırılır ve saldırganın daha fazla kişiyi öldürmesi engellenmeye çalışılır (Blair vd., 2013: 93–94).

Müdahale öncesi devresinde ilk etapta istihbarat toplanırken ikinci olarak ise amaç olay yerine pusuya düşmeden varmaktır (Blair vd., 2013: 96). Bunun için olay yerine intikal eden ekip ateşin geldiği noktayı tespit etmek için kısa bir süre gözlem ve dinleme yapmalıdır. Bu tespitin ardından ekip görev bölüşümü yapar. Bu görev bölüşümünde olaya müdahale edecek tim Kontak ve Kurtarıcı tim adı altında oluşturulur ve bu timler genelde 4-5 kişiden oluşacak şekilde kurulur. Kontak timi saldırganı etkisiz hale getirme, Kurtarıcı tim ise hayatta olanları tahliye ve yaralılara müdahale görevini üstlenir. Kurulan Kontak timi olay yerine iki seçenekten birini uygulayarak yaklaşır: sessiz ya da polis sirenleri ile sesli yaklaşmak. Bu seçim ekibe kalmış olup her iki durumun da avantaj ve dezavantajlarını hesaplayarak karar vermelidir. Bu iki müdahale timi dışında güvenlik şeridi çekme, güvenlik çemberi oluşturma ve tahkikat evraklarını hazırlama görevlerini üstlenen farklı timler de oluşturulur (Amok Olayları ve Müdahale Teknikleri, 2013).

Kontak timi olaya müdahale ederken kendisini koruma kuralına riayet eder. Bunun için varsa sütrelere kullanır ve saldırganı etkisiz hale getirmeye çalışır. Bunun için timlere sütre gerisinden atış yapma ve ölümcül bölgelere ateş edebilme yetileri kazandırılmalıdır (Blair vd., 2013: 99-100). Timler olaya *Kama Düzeni* (Wedge) veya *Himayeli İlerleme* (Bounding Overwatch) gibi askeri teknikleri kullanarak müdahale eder. Himayeli ilerlemede bir ekip ya da bir kişi saldırgana karşı koruma alırken diğer ekip ya da kişi başka bir açıdan saldırgana yaklaşmaktadır. Kama düzeninde her ekip ya da kişi hareket yönüne göre belirli bölgelerden sorumlu olur. Ekip üyelerinin birbirine uzaklığı önemlidir. Muhtemel bir saldırı halinde ne kadar yakın olurlarsa o kadar kolay hedef haline gelebilirler. Bu yüzden aralarındaki uzaklığı korumaları önemlidir. Ayrıca açık alandaki tehlikeli bölgeden mümkün olduğunca hızlı bir şekilde çıkmaları gerekmektedir. Eğer saldırgan bir kişi ise sadece bir kişiye/ekibe yönelecek, Kama düzenindeki diğer kişiler/ekip ise saldırganı etkisiz hale getirebilecek pozisyona çok daha rahat geçebilecektir.

Bazı durumlarda ekiplerin önüne barikat ve engeller çıkabilmekte ve bunları gedik açarak geçmeleri gerekmektedir. Gedik açma için çok fazla teknik ve ekipman bulunmaktadır. Bunlar arasında mekanik ve manuel olan basit gedik açıcılar kadar balistik ve yüksek enerjili olan pahalı ve sofistike gedik açıcılar da bulunmaktadır.

Resim 1: Kama Düzeni

Kaynak: Blair vd., 2013: 101.

Müdahale Anı

Bu bölüm, ilk müdahale ekibinin olay yerine varıp kriz noktasına harekete geçtiği ve önüne çıkan engelleri aştığı varsayılarak, saldırganla karşılaşacağı andaki müdahale metotlarını içermektedir. Ekibin saldırganın bulunduğu odaya girişteki hareket tarzlarına geçmeden önce dört prensipten bahsedilecektir. Bunlardan ilki “Mümkün olduğunca yakın kal” prensibidir. Buna göre, olay yerinde alarm sesleri, bağırmalar, silah sesleri, patlamalar ve olayın stresi poliste duyu ihmaline neden olabildiği için ekip personelinin birbirine yakın hareket etmesi gerekmektedir. Beraber hareket eden ekip görüş açılarını sürekli kontrol eder, birinin kontrol edemediği açıyı diğer ekip arkadaşı kontrol edecek şekilde hareket eder.

İkinci prensip ise “540 Derecelik açıyla koruma al”dır. Bu prensip, müdahale stresi altındaki birçok polisin yatay bir açıyla göz seviyesindeki açıları kontrol etmesi gerçeğine dayanmaktadır. Ancak bazı durumlarda saldırgan yukarı ya da aşağı bir mevkide gizleniyor olabilir. Bundan dolayı ilk müdahale eden ekip yatay olduğu kadar dikey olarak da üst ve alt açıları kontrol etmelidir. Bu şekilde 540 derecelik açı kontrolünde ekip üyeleri kendi açılarına konsantre olurken aynı zamanda partnerinin alanına da girebilir. Böylelikle gözden kaçabilecek alanları kontrol edebilen doğal bir yedek mekanizma oluşacaktır (Blair vd., 2013: 116).

Üçüncü prensip “İletişim”dir. Ekip olarak çalışmanın önemli unsurlarından birisi iletişimdir. Alıcılar, bir bilgi ya da talimat aldığı anda göndericiye aynı kanaldan geri dönüş yaparak bilgiyi aldığını teyit etmelidir. Bu, etkili muhaberenin en temel prensibidir. Bazı olaylarda sözlü iletişimin yanında el ve kol hareketleri ya da parmak işaretleri en etkili iletişim aracı olabilmektedir (Blair vd., 2013: 117–118).

Son prensip ise “Müdahale hızı”dır. İlk müdahale ekibinin amacı olay yerine en kısa sürede varıp olaya hızlı bir şekilde müdahale etmektir. Ancak olaya müdahalede çok hızlı

davranmak bazen ekibi riske sokabilir. Yapılan bir araştırmada, olay yerine intikal eder etmez takviye beklemeden müdahaleye başlayan memurların üçte birinin saldırgan tarafından vurulduğu ortaya konmuştur (PERF, 2014: 5). Öte yandan hızlı müdahale olmazsa, her duyulan ateş sesi daha fazla sayıda ölmelere neden olduğu anlamına gelebilir. Dolayısıyla hızlı bir şekilde saldırgan durdurulmalı ancak ekip durum hakkında tam bilgiye sahip olmadan ve bu bilgiyi analiz edemeyecek kadar da hızlı hareket etmemelidir.

Odaya Giriş

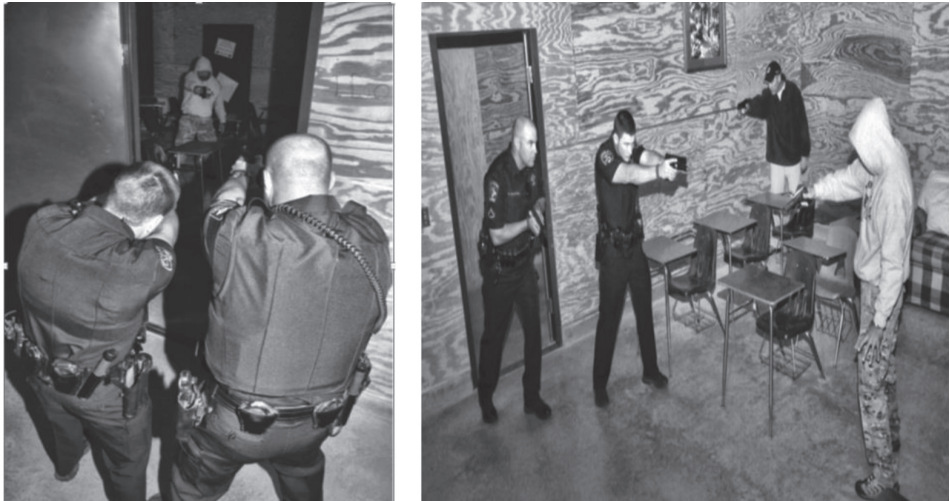
Odaya giriş süreci

Odaya girişte ilk yapılması gereken şey odaya hızlı bir şekilde göz atmaktır. Eşikten giren ilk personelin görevi görüş açısı içindeki silahlı saldırganı görebilmektir. Ardından girişe engel olabilecek tüm unsurlar kaldırılır ve köşeler temizlenir. Her personel sorumlu olduğu köşeyi temizler ve kontrol edebileceği noktaya yönelir. Tüm görünür tehditler bertaraf edildikten sonra başka herhangi bir tehdit olup olmadığını kontrol için bir tarama yapılır (Blair vd., 2013: 138–140).

Kapı eşiği müdahalesi

Kapı eşiği müdahalesi, az eğitilmiş ekiplerce yapılan ve daha az riskli bir müdahaledir. Bu müdahalede saldırgan(lar)ın bir odada olduğu varsayılarak odaya ilk girişte kapı açılır açılmaz öncelikli olarak eşikten odanın içinin görülebildiği alan hedef alınır ve bu alanda bir saldırgan varsa etkisiz hale getirilmeye çalışılır. Kapı eşiği müdahalelerinde her zaman “bir artı bir kuralı” denilen birden fazla saldırgan olabilir anlayışıyla hareket edilmelidir.

Resim 2: Kapı Eşiği Müdahalesi

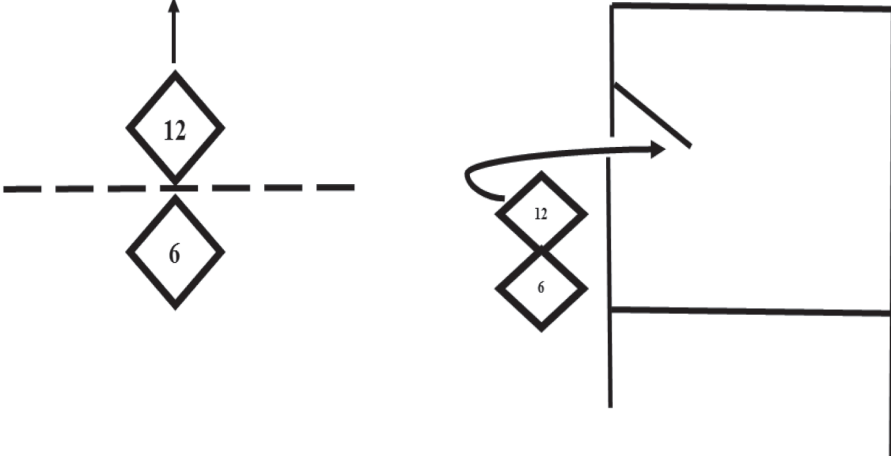
Kaynak: Blair vd., 2013: 123–124.

Eşikten müdahale gerçekleştirildikten sonra yapılacak iş odaya girmek ve odayı temizlemektir. Odaya girişte ekip odanın her tarafını görmeyebilir ancak şüpheli polisler odaya nereden girebileceğini çok iyi bilmektedir. Bu durum saldırganın ilk ateşi açma avantajı sağlamaktadır. Bu nedenle eşik müdahalesinden sonraki giriş çok hızlı ve agresif olmalıdır. Amaç mümkün olduğunca çok ekip personelini en kısa sürede odaya sokmaktır. Saldırmanı hazırlıksız yakalamak sözsüz iletişimde kullanılabilmesi giriş talimatı verildiğinde ikinci girecek personel birinci girecek personelin eşik geçmesini bekleyecek, hemen arkasından beraber giriş yapacak, sonraki ekip üyeleri hızlı bir şekilde arkalarından girerek başka bir açıdan odanın kontrolünü sağlayacaklardır (Blair vd., 2013: 130–131).

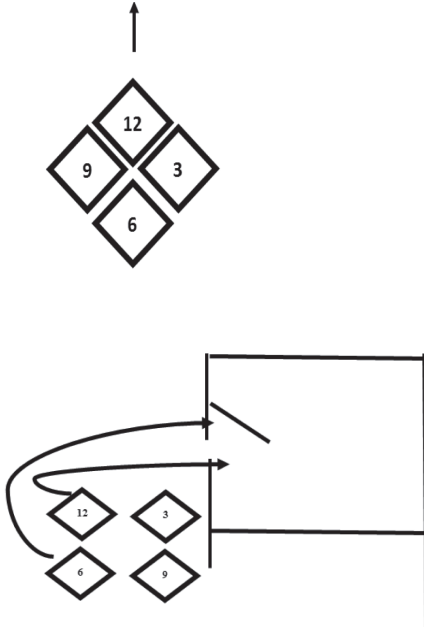
Odaya girişte uygulanması gereken metod uzun yıllardır tartışma konusu olmuştur. Bir taraf, ilk girenin hızlı bir şekilde kör noktaya yani odanın dışından görünmeyen köşeye hareket etmesini, arkasından hareket eden ikinci ve üçüncü personelin diğer istikametlerde ilerlemesini savunmaktadır. Diğer taraf ise, ilk girenin kör noktaya değil, eşikten temiz olduğu görülen köşeye hareket etmesi gerektiğini savunmaktadır. Buna göre ikinci giren kör noktaya hareket edecek ve öldürücü ateşi o yapacaktır. Her iki yöntemin de avantaj ve dezavantajlı yönleri bulunmaktadır (Blair vd., 2013: 131–133). Bu yöntemlerin dezavantajlarını minimize etmek üzere geliştirilen ve her iki tekniğin avantajlı kısımlarını ön plana çıkaran *hibrid* tekniği de bulunmaktadır. Bu yöntemde, ilk giren kör noktaya değil kör nokta ile temiz görülen nokta arasında daha az yanal hareketle ilerleyerek hem hedefi görecektir ve hedefe isabetli atış yapabilecek, hem de saldırgan tarafından kendisine karşı yapılacak ateşte isabet oranını azaltacaktır. Bu arada kör noktaya doğru hareket edecek ikinci giren personel ise, hem birinci girenin ateş hattında olmamış olacak hem de daha hızlı hareket edecektir (Blair vd., 2013: 134). Sonuçta timlerin olayın şekli ve olay yerinin özelliklerine göre bu yöntemlerden birisini seçmesi daha doğru gibi gözükmektedir.

Amok tim düzenleri

Amok timleri genelde ikili ya da dörtlü düzende görev yaparlar. Her iki türde de ekibin çalışma prensibi saat yönüne göredir yani öndeki memurun yönü saat 12'dir ve ekip o yönde ilerler. Saat 12 yönüne bakan memur ekibin şefidir. İkili ekipte şefin sorumluluk alanı, saat 12 yönünde, saat 3 ile 9 aralığıdır. Ekibin diğer memuru ise, saat 6 yönünde, saat 3 ile 9 aralığını kontrol eder. Burada amaç bir memurun ön tarafı diğerinin ise arka tarafı korumasıdır. Odaya, ilk ekip şefi ardından da diğeri ekip memuru girer. Bu halde bir polis odanın sağ tarafından diğeri ise sol tarafından dolaşarak odayı kontrol eder. Polisler oda temiz ise sesli olarak birbirlerini uyardıktan sonra odadan çıkar ve bir sonraki odaya geçiş yaparlar (Amok Olayları ve Müdahale Teknikleri, 2013).

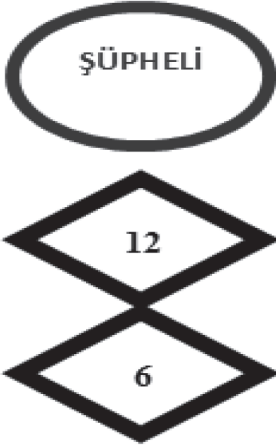
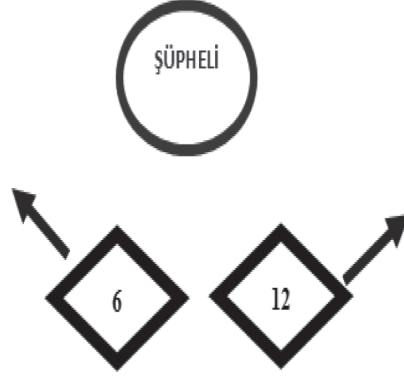
Resim 3: 2 Kişilik Tim İle Odaya Giriş

Dörtlü timde yine saat 12 yönüne bakan memur ekibin şefidir. Şefin sorumluluk alanı saat 12 yönünde, saat 11 ile 1 aralığıdır. İkinci memurun sorumluluk alanı saat 2 ile 4 aralığıdır. Üçüncü memurun sorumluluk alanı saat 5 ile 7 aralığıdır. Dördüncü memurun sorumluluk alanı saat 8 ile 10 aralığıdır. Bu tim düzeninde odaya girileceği zaman 12 ve 6 istikametindeki memurlar 3 ve 9 istikametindeki memurlardan ayrılır. 3 ve 9 istikametindeki memurlar duvar kenarına geçer ve koridorun güvenliğini sağlarlar. 12 ve 6 yönündeki memurlar ise kapının açılış yönünden odaya girerler. İki memur odayı sağlı ve sollu olmak üzere duvar kenarlarından takip ederek kontrol ederler. Oda kontrolünden sonra iki memur odadan çıkar ve tekrar 4'lü baklava dilimi düzeni alınır. Ancak bir sonraki kontrol edilecek oda 3-5 metre gibi yakın bir mesafede ise baklava dilimi oluşturulmaz, timler ikili şekilde görevlerine devam eder (Amok Olayları ve Müdahale Teknikleri, 2013).

Resim 4: 4 Kişilik Tim İle Odaya Giriş

Her iki tim düzeninde de timler şüpheli ile karşılaşmaları halinde aşağıdaki şekillerde gösterildiği gibi düzen değiştirirler yani sağa ve sola doğru ayrılırlar (Amok Olayları ve Müdahale Teknikleri, 2013).

Başarısız oda girişleri**1.SAFHA****2.SAFHA****Resim 5:** Timlerin Şüpheliyle Karşılaşması

Hangi teknikle girilirse girilsin odaya girişte en önemli husus iki adanmış personelin bulunmasıdır. Başarısızlıkla sonuçlanan girişlerde başarısızlığın nedenleri açıklanacak olursa, birincisi, adanmışlık eksikliğidir. İlk müdahale eden ekip tamamen görevine adanmış olmalı, odaya girip sorumlu olduğu noktaları temizleme konusunda tereddüt göstermemelidir. Korku doğal bir tepkidir ancak ilk müdahale ekibi korkuyu kontrol edebilmeli, korkunun kendilerini kontrol etmesine fırsat vermemelidir. İkinci olarak, ekip halinde oda kontrol altına alınmalıdır. Başarısız oda girişlerinin üçüncü nedeni iletişim eksikliği olabilir. Dördüncüsü, sorumluluk bölgelerini tam temizleyememektir. Bu tür oda girişlerinde ekipler doğal olarak önce tehdit bölgesine konsantre olurlar. Dinamik oda girişlerinde ilk müdahale ekibi bu doğal eğilimi yok etmeli, kendi sorumluluk sahasına odaklanmalı, temizlenen alana bir daha bakmamalı, hemen diğer bölgelere yoğunlaşmalıdır. Beşincisi aşırı hızlı hareket etmektir. Odada ne olup bittiğini ya da hedefin nerede olduğunu kaçırarak kadar aşırı hız yapılmamalıdır. Altıncısı, hedefi etkisiz hale getirdikten sonra gevşeklik sergilemektir. Hedefi etkisiz hale getirdikten sonra yapılması gereken odayı taramaktır. Burada hedef başka tehditlerin bulunabileceğini ve ekip arkadaşının hayatta olup olmadığını kontrol etmektir. Yedincisi, aşırı öz güvendir. Ne kadar eğitilmiş olunursa olunsun, hiç kimse kendisine aşırı güvenmemeli, sürekli ekip halinde hareket edilmelidir. Son olarak, savaşçı mantığı eksikliği de başarısız oda girişi nedenlerinden sayılmaktadır. Odaya girişlerde savaşçı mantığında olunmalı, “hedef burada ve hedefle karşılaşılacak” anlayışıyla hareket edilmelidir. “Hedef burada olmayabilir” anlayışıyla hareket edilirse, hedef karşısında hazırlıksız yakalanma ihtimali yükselir (Blair vd., 2013: 134–137).

Ülkemizde Amok Benzeri Olaylar ve Eğitim Önerileri

Amok benzeri kitlesel ya da bireysel ölümlere yol açan mağdur seçmeksizin sergilenen saldırılara ülkemizde çok sık rastlanmamaktadır. Ancak bu tür olaylara örnek olarak verilebilecek olaylar azda olsa bulunmaktadır (hurriyet.com.tr, 2014; ntv.com.tr, 2015). Bu olaylara benzer olan Mardin Bilge Köyü olayı, olayın akrabalar arasında yaşanması, arada husumet ve ekonomik imkânların dengesiz bölüşümü gibi sebepler bulunmasından dolayı çalışmanın kapsamına girmemektedir (Akşit vd., 2009; Gönültaş, 2013). Çalışmaya konu olan olaylarda, devriye ekiplerinin bir şey yapmaması ve operasyon için uzun süre özel harekât timlerini beklemesi üzerinde tartışılması gereken bir konudur (aydinnethaber.com, 2015). Çalışmamızda örnek gösterilen ve Antalya’da gerçekleşen olayda (aydinnethaber.com, 2015), devriye polislerinin gerekli eğitim ve araç-gereci olmadığı için beklemesi, olaya müdahale etmek için özel harekât polisini davet etmesi, aradan uzun süre geçmesi ve geçen sürede bir şahsın saldırgan tarafından silahla öldürülmesi eleştirilmesi gereken bir durumdur. Yine Antalya ilinde gerçekleşen bir diğer olayda (ntv.com.tr, 2015), devriye ekibinin de silahlı saldırıda yaralanması, saldırganı etkisiz hale getirememesi ve olay yerinde özel harekâtı beklemesi düşündürücüdür. Olayda, polis kendi can güvenliğini dahi sağlayamayacak kapasite ve donanımda olması AMOK eğitimi konusunun önemini göstermektedir. Son bir örnek olarak Kars ilinde yaşanan olayda (hurriyet.com.tr, 2014) ise 7 kişinin ölmesi, devriye polislerinin olaya ve saldırganına müdahale edememesi, olayı gerçekleştiren saldırganı teslim olması için polislerin ikna etmeye çalışması, yine bu olayda da özel harekât polislerinin beklenmesi bu tür olaylarda yaşanan kısır döngüyü gözler önüne sermektedir. Sadece bu 3 örnek olaya bakıldığında bu tür olaylara yaklaşımda bir kısır döngü olduğu görülecektir. Buna göre devriye polisi olay yerine ilk gelen ekip olmakta, olaya müdahale edememekte, etmeye teşebbüs ettiğinde ise yaralanarak başarısız olmakta, olaya müdahale için özel harekât polisi beklenmekte, bu bekleme süresinde ise çok değerli bir zaman kaybedilmekte ve sonuçta kurtarılması gereken kişiler saldırgan tarafından öldürülmektedir. Gerek evde yaşanan cinnet sonrası cinayetler gerekse diğer yerlerde yaşanan silahlı olaylara müdahale için devriye ekiplerinin eğitimi olmadığı düşünüldüğünde bu konuda bir an önce adım atılması gerektiği anlaşılacaktır. Kaldı ki sadece devriye ekiplerinin değil bütün polislerin silah atış ve eğitimlerinin yetersiz olduğu ve bu konuda çözülmesi gereken temel sorunlar olduğunu gösteren kapsamlı bir çalışma da bulunmaktadır (Azcan vd., 2013). Bu kısır döngü yeni bir anlayış ve buna dayalı eğitim sistemi ile değiştirilmemesi halinde, amacı kamu huzur ve güvenliğini sağlamak olan polis, bu tür olaylarda istemese dahi insanların can kaybına ortam hazırladığından dolayı etik, hukuk, insan hakları, güvenlik ve yeni kamu yönetimi ilkeleri açısından eleştirilere hedef olacaktır.

Bu tür olayların en çok yaşandığı ülkelerden bir olan ABD ve Almanya’da, Amok olaylarında uygulanacak müdahale tarzı polis eğitimlerine girmişken, ülkemizde henüz böyle bir eğitim tüm polislere yönelik olarak verilmemektedir. Ülkemizde böyle durumlarda özel harekât ekipleri beklenmekte ve özel tim gelene kadar olay yerine intikal eden

ilk ekip sadece çevre güvenliği almaktadır. Çünkü polis eğitimlerinde, genel anlamda teorik geçmekte, uygulama kısmı ise eksik ve yetersiz görülmektedir (Kara vd, 2011). Yapılan bir başka çalışmada polisin, silahlı saldırı karşısında nasıl tepki verilmesi gerektiği yönünde bilgi ve beceri düzeyinin düşük kaldığı ortaya koyulmuştur (Azcan vd., 2013: 35). Dolayısıyla ülkemizde verilen eğitimle, polisin Amok olaylarında şüpheliyi vurabilmesinin zor olduğu söylenebilir.

Özetle ülkemizde Amok benzeri vakalara sık rastlanılmadığı için Amok eğitimleri güvenlik eğitim müfredatına girmemiş, özel harekât eğitimlerinde verilen rehine kurtarma ve bina operasyonları benzeri taktiksel eğitimler haricinde diğer polis memurlarına yönelik herhangi bir taktik eğitim söz konusu olmamıştır. Ancak ülkemizde az da olsa örnekleri görülen olaylar bu tür olayların yaşanabileceğini göstermektedir. Bu nedenle Türkiye’de Amok eğitiminin polis eğitim sistemine dâhil edilmesi gerekmektedir.

Sonuç

Mağdur seçmeksizin ve rastgele açılan ateşler sonucu kitlesel ölümlere sebebiyet veren Amok olayları genelde psiko-sosyal bir travma veya cinnet hali geçiren kişilerce gerçekleştirilmektedir. Aktif saldırgan olarak da nitelendirilen Amok saldırganının belirli bir profili olmamasına karşın çoğunluğunun saldırıdan bir süre önce önemli bir kayıp yaşadığı, kişisel bir başarısızlığa veya saldırıda hedef aldığı çevre tarafından kötü muameleye uğradığı (cezalandırma, tartaklanma, dövülme, mobing, cinsel istismar vb.), intihar etmeyi düşündüğü veya intihara teşebbüs ettiği görülmüştür

Amok eyleminin önceden tahmin edilmesi mümkün gözükmemektedir. Bundan dolayı da Amok olaylarına karşı yapılması gereken tek şey, eylemin en kısa sürede ve en az zayıflatma durdurulmasıdır. Bu da, olaya müdahale edecek polislerin eğitimi olmasıyla mümkündür. Amok benzeri olaylarda müdahaleye ilk giden polis ekibince “çevre güvenliğini al ve ilgili ekibi bekle” anlayışının yetersiz kaldığı, zira saldırganın çoğu durumda polisin müdahalesine kadar ateş etmeye devam ettiği ve taktik timin olay yerine gelmesine kadar saldırganın çok daha fazla masum insanı öldürdüğü anlaşılmıştır. Bu sebeple polisin ilk görevi saldırgana yaklaşım öldürme eylemini bitirmesini sağlamaktır.

Temel insan hakları açısından bakıldığında, Türkiye’de bu tür saldırılarda can kaybının olması polisin bir eksikliğini göstermektedir. Halkın güvenliğini sağlaması gereken polisin, temel bir insan hakkı olan yaşam hakkını korumak için bu tür olaylarda gerekli tedbiri alması gerekmektedir. İkinci olarak, bu tür olaylarda yaşanan can kaybı, yaralanma ve maddi zarara bakıldığında polisin bu olayları engellemesinin ülkenin insan kaynağı ve ekonomisine doğrudan ve dolaylı zararları önlemede önemli bir adım olacağı değerlendirilmektedir. Üçüncüsü, kamu düzeni ve güvenliğini sağlamak için halkın vergilerinden ücreti karşılanan polisin bu olayları engellemesi kamu yönetiminin etkililik ve verimlilik ilkeleri açısından önemlidir. Ayrıca güvenlik kuvvetlerinin gelişen ve değişen şartlara kendisini uydurması ve çağın gereklerine göre düzenlemelere gitmesi gerekmektedir. Sa-

yılan bu hususlar ışığında Türk polisinin de Amok saldırılarına karşı taktik geliştirmesi ve eğitim programı oluşturması gerektiği söylenebilir.

Her ne kadar ülkemizde aktif saldırganların mağdur seçmeksizin yapmış olduğu saldırılar neticesinde kitlesel ya da ferdi ölümlere sebebiyet veren Amok türü vakalara çok sık rastlanmasa da son yıllarda görülen bu tür olayların artabileceği düşünülmüş ve polis bu tür saldırılara hazırlık olması sağlanmalıdır. Bu tür olayların en çok yaşandığı ülkelerden ABD ve Almanya'da, Amok olaylarında uygulanacak müdahale tarzı polis eğitimlerine girmiş ve bu eğitimlerle herhangi bir Amok olayı karşısında en hızlı ve en etkin müdahale tarzı geliştirilmeye çalışılmıştır. Benzer bir eğitimin ülkemiz güvenlik eğitim birimlerinde de verilerek polisin Amok veya benzeri silahlı saldırılarda müdahale yeteneği ve kapasitesinin artırılması hedeflenmelidir.

Ülkemizde, ABD ve Almanya'daki Amok eğitim merkezlerine benzer bir eğitim merkezi, Ankara'da kurulması planlanan Uluslararası Polis Eğitim Merkezi'nde (UPEM) yapılandırılabilir. Bu sayede hem hizmetiçi eğitim olarak hem de diğer ülke polislerinden böyle bir eğitimi almak isteyenlere yönelik Amok eğitim programı düzenlenebilir. Bunun altyapısını oluşturmak için, öncelikle ABD ve Almanya'daki örnekler eğitim gezisi adı altında incelenmesinin ve gerekirse eğitimcilerin eğitimi çerçevesinde eğitim verecek potansiyel adayların bu merkezlere eğitime gönderilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Son olarak Amok olaylarında ilk müdahale eden ekibin amacının (1) öldürmeyi durdurmak, (2) ölmeyi durdurmak olduğu yukarıda belirtilmişti. Saldırganı etkisiz hale getirdikten sonra ekip personeli ya da mağdurlar arasında acil tıbbi müdahale ihtiyacı olanlar olabilmektedir. Bu çerçevede, ülkemizde uzun yıllardır kırsal alanda terörle mücadele eden asker ve polislerle birlikte önemli kişileri korumakla görevli koruma polislerine verilen temel ve hayat kurtarıcı acil tıbbi müdahale eğitiminin tüm personele Amok eğitimlerinde yeterli ders saati içerisinde verilmesi hayati önem arz etmektedir.

Kaynakça

Akşit, B., Eşme, İ., Akşit, B.T., Telman, N. (2009). Mardin'in Bilge (Zankırt) Köyü'ndeki katliam olayının sosyolojik, eğitimsel ve psikolojik analizi ve uygulama olanaklarının değerlendirilmesi: Bir keşif araştırması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Ve Uygulama Merkezi Raporu*. Maltepe Üniversitesi.

Amok Olayları ve Müdahale Teknikleri. (2013). *Kurs notları*, İstanbul.

aydinnethaber.com. (2015). Anneyi Şoke Eden Cümle: 'Kızını Öldürdüm'. Web: <http://www.aydinnethaber.com/anneyi-soke-eden-cumle-kizini-oldurdum-92808h.htm> adresinden 6 Mart 2015'te alınmıştır.

Azcan, İ., Özdemir, A., Deryalı, Ü., Duran, M., Eröz, M., Demirkaya, M. E., Atıcı, B., Yalçın, H. (2013). *Kadro İhtiyaçları doğrultusunda atış müfredatının yeniden*

- yapılandırılması proje sonuç raporu. Malatya: Polis Meslek Yüksek Okulu Araştırma Merkezi.
- Bakker, E., Graaf, B. (2011). Preventing lone wolf terrorism: some CT approaches Addressed. *Perspectives On Terrorism*. 5(5-6). pp.43-50.
- Blair, J. P., Nichols, T., Burns, D., Curnutt, J. R. (2013). *Active Shooter events and response*. Boca Raton: CRC Press.
- CPCA. (2013). *Newtown police response to the sandy hook elementary school Shooting*.
- FBI. A Study of Active Shooter Incidents in the United States Between 2000 and 2013. Web: <http://www.fbi.gov/news/stories/2014/september/fbi-releases-study-on-active-shooter-incidents/pdfs/a-study-of-active-shooter-incidents-in-the-u.s.-between-2000-and-2013> adresinden 10 Mart 2015'te alınmıştır.
- Gomez, M. (2006). Culture-bound syndromes: Amok. Y. K. Jackson (Ed.) *Encyclopedia of Multicultural Psychology*. California: Sage Publication.
- Gönültaş, M. B. (2013). Bilge Köyükatliamının nefret suçları bağlamında değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71(1), 559-565.
- Hurriyet.com.tr (2014). TÜİK bürosuna saldırı: 7 ölü. Web: <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/26038452.asp> adresinden 18 Ocak 2015'te alınmıştır.
- Kara, H. B., Kaptı, A., Karakaya, M. (2011). Polis temel eğitiminde kullanılan eğitim materyallerinin geliştirilmesi. A. Kaptı ve S. Kenan Gül, (Der.), *Polis Eğitiminde Çağdaş Yaklaşımlar*. Ankara: Polis Akademisi Başkanlığı Yayınları. s.157-173'deki makale.
- Lamb, G. Columbine High School. (200). Web: http://topics.nytimes.com/top/reference/timestopics/organizations/c/columbine_high_school/index.html adresinden 18 Ocak 2015'te alınmıştır.
- Martin, M. L. S. (1999). Running amok: A Modern perspective on a culture-bound syndrome. *Primary Care Companion to The Journal of Clinical Psychiatry*, 1(3), s. 66-70.
- Meloy, J. R., Hempel, A. G., Mohandie, K., Shiva, A. A., Gray, B. T. (2001). Offender and offense characteristics of a nonrandom sample of adolescent mass murderers. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 40(6): 719-728.
- ntv.com.tr. (2015). Cinnet getiren emekliye operasyon. Web: <http://arsiv.ntv.com.tr/news/86997.asp> adresinden 12 Şubat 2015'te alınmıştır.
- PDUTA. (2010). Active shooter/suicide after action report. Web: http://www.utexas.edu/police/reports/utpd_after_action_report.pdf adresinden 12 Şubat 2015'te alınmıştır.
- PERF. (2014). *The police response to active shooter incidents*. Washington, D.C.

- Report of Governor Bill Owens' Columbine Review Commission. (2001). Web: http://www.state.co.us/columbine/Columbine_20Report_WEB.pdf adresinden 17 Şubat 2015'te alınmıştır.
- Schmidtko, A., Schaller, S. and Miiller, I. (2002). Imation of amok and amok-suicide. *Kriz*, 10(2), 49-60.
- The UT Tower Shooting. Web: <http://www.texasmonthly.com/topics/ut-tower-shooting> adresinden 22 Ocak 2015'te alınmıştır.
- USSS. (2004). *The final report and findings of the safe school initiative*. Washington, D.C.
- Williams, L. (30 Mart 2011). School shooting changed police response tactics. *Security Today*. Web: <http://security-today.com/articles/2011/03/30/school-shooting-changed-police-response-tactics.aspx?admgarea=mag> adresinden 3 Ocak 2015'te alınmıştır.